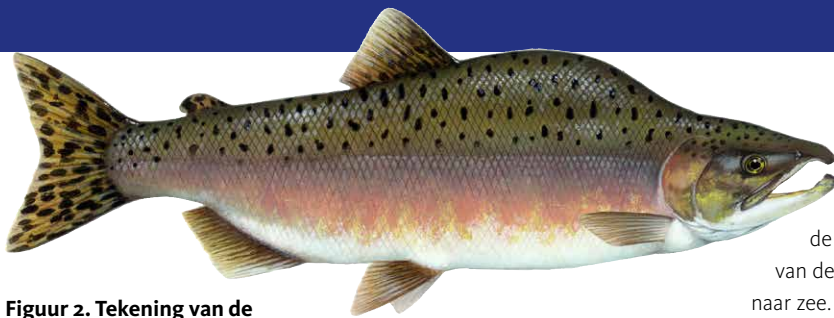

Figuur 2. Tekening van de bultrugzalm. (Bron: Timothy Knepp)

Van dwaalgast naar bedreiging?

Gezien de sterke toename van de bultrugzalm in andere Europese landen, lijkt het niet uitgesloten dat de soort zich ook in Nederland zal vestigen. De vraag is echter in hoeverre dit problemen oplevert voor de inheemse soorten. In veel Europese landen wordt gevreesd voor verdringing van de zalm, maar tot dusver is er geen bewijs van een grote bedreiging gevonden. Dit lijkt samen te hangen met de leefwijze van de bultrugzalm:

de soort paait eerder, trekt minder ver de bovenlopen van de rivieren op en juveniele bultrugzalmen trekken sneller naar zee. Hierdoor lijkt er weinig sprake van concurrentie om paaiplaatsen en voedsel te zijn. Ook is hybridisatie met inheemse salmoniden niet mogelijk. Er is echter ook nog een hoop onbekend over het effect van de aanwezigheid van de bultrugzalm op de zalm of op andere vissoorten. Veel andere Europese landen nemen dan ook voorzorgsmaatregelen in de vorm van wegvangen en humane doding van de soort. In Nederland lijkt dit vanwege de lage aantallen nog niet nodig en moet afgewacht worden of de soort zich ontwikkelt tot een invasieve soort.

Nymfe van Boekel & Jelger Herder

Atoem, de scheppergod

De laatste jaren spoelen veel dode palingen aan langs de rivieren. Ze lijken in tweeën gebroken. RAVON zoekt naar de oorzaak. Ik ondersteun dit onderzoek. Hiervoor loop ik de strandjes van de Bovenrijn af. Ik meet, weeg en fotografeer de dode palingen.

Ik wist eigenlijk niets van vissen, maar dit onderzoek wekte mijn interesse. Het was dan ook een verrassing in het Rijksmuseum van Oudheden (RMO) in Leiden een paling te zien. Nou ja zien.... het was een bronzen beeld van een paling met in de sokkel een gemummificeerde paling.

Wat is het verhaal hierachter?

Dieren waren in het oude Egypte erg gerespecteerd. Ze speelden een belangrijke rol zowel in het fysieke als spirituele leven. Het was dan ook gebruikelijk dieren te mummificeren. De Egyptenaren hadden daar diverse redenen voor.

- Geliefd huisdier. Sommige dieren waren een herinnering aan een geliefd huisdier. Ze werden met hun baas meegegeven in hun graf om hem/haar gezelschap te houden in het hiernamaals.
- Voedsel. Egyptenaren geloofden dat het hiernamaals een voortzetting van dit leven zou zijn. Om de ziel van de overledene te voeden tijdens de reis naar de volgende wereld, omringden de Egyptenaren hun mummies met mummies van voedsel vooral brood, vlees en gevogelte.
- Religie. De oude Egyptenaren geloofden in een scala van goden. Elke god stond voor een element in de natuurlijke wereld. Sommige werden als fysieke manifestatie van een specifieke godheid gezien.
- Votieoffers. De meeste dierenmummies waren religieuze offers. Als een Egyptenaar een gunst van een godheid vroeg werd een offer bij de juiste tempel van de god geplaatst.

Bij tempels waren kwekerijen voor bijvoorbeeld ibissen, honden, krokodillen en werkplaatsen waar votiefmummies werden gemaakt.

En het beeld van de paling in het RMO?

Dat valt volgens mij in de derde categorie. Het beeldje was een geschenk aan de god Atoem. Dit is de voorwereldlijke scheppergod en de voorvader van alle andere goden en de farao's. Hij wordt "de ene" genoemd. Hij vestigde zich op de berg Benben die uit de oer-oceaan Noen oprees. Atoem wordt wel als paling voorgesteld. De paling die in donker modderwater leeft, maar ook op land kan kruipen. Als paling maakte hij het eerste land, dat als "oerheuvel" uit het "oerwater" opstak. De paling was dus een heel belangrijk dier.

Ik hoop dat het onderzoek van RAVON bijdraagt aan het voorkomen dat de paling een museumobject wordt, niet meer te zien in de natuur.

Gerda Caerteling

De sokkel van het beeld bevatte de mummie van een paling, het heilige dier van Atoem. Afmeting: 2,3 bij 23,4 cm. Materiaal: brons. Periode: Late Periode 722-322 v. Chr. (Foto: Gerda Caerteling, Bronnen: stringfixer.com, Wikipedia, RMO)

